Дејан В. Поповић
Ваљево
dejan.popovic0@gmail.com

СПОР АНТОНИЈА ПУРИЋА ПРОТИВ СТОЛАРСКЕ ФАБРИКЕ У ВАЉЕВУ

Апстракт: Рад је приказ судског спора ваљевског угоститеља Антонија Пурића и столарске фабрике у Ваљеву вођеног пред органима Првостепеног суда између 1923. и 1925. године. Узроци судске расправе и начин вођења, тема су овог рада.

Кључне речи: Антоније Пурић, столарска фабрика, магаза, пасаж, новоподигнута столарска зграда, тужба, вештачења, епилог судског поступка.

Пред ваљевски Првостепени суд јуна 1923. године доспела је тужба ваљевског кафеџије и угоститеља Антонија Пурића против столарске фабрике, прве такве отворене у вароши 1921. године.

На левој обали Колубаре налазила су се два поменута објекта која су са северне стране двориштем била оивичена Карађорђевом улицом, а са јужне пијацом.[1] Из списка ваљевских кафана 1899. године под редним бројем 43 налазила се у још непросеченој Карађорђевој улици кафана без имена, у власништву кафеџије Антонија Пурића. Поменути објекат није имао шталу, а могао је да прими 25 људи. Неколико година касније "Пурића кафана" како је звана од локалних мештана добила је модеран назив "Венеција"

У списку кафана и гостионица у Првом светском рату из 1916. године сазнајемо да је поменут угоститељски објекат у међувремену проширен, да има шталу за 20 коња и да прима 60 гостију. Но, како је Италија била савезник Србије у Великом рату окупатор је јуна месеца исте године тражио од власника да се про-

[1] Поменута локација налазила се у близини данашњег Центра за културу – нап. аут.

мени назив кафане, па је она поново названа "Пурића кафана".[2] На основу поменутог спора из 1923. године познато је да се кафани није враћао медитерански назив. Почетком треће деценије 20. века то је био приземан, леп угоститељски објекат, са већим бројем мањих помоћних зграда и магазом са чардаком за смештај хране и пића. На другој страни, према Карађорђевој улици, били су постављени дрвени столови.[3]

Са друге стране кафане ка пијаци (Карађорђева бр. 69) налазило се имање Милована Матића, које се састојало од куће и помоћних објеката (вајата). Између два поменута имања налазио се један мали пролаз од непуних 1 метар, који је био најближи пут до пијаце и саме кафане. С обзиром на то да је овај пасаж био врло прометан, у време киша и снегова био је преплављен блатом. Оба власника су полагала право на њега, али је то била и врло згодна саобраћајна веза Града и пијаце, коју је користила читава варош. Стога је пред Велики рат Милован Матић поставио раван кров дуж пасажа. Међутим, конструкција није била најбоље израђена, па су падавине непрестано натапале трошне зидове старе Пурићеве магазе и чардака, и иначе склоних паду. У овој магази и чардаку Пурић је складиштио пиће, као и храну за гостионицу, која се услед мемле стално кварила. Године 1920. Матић је продао део имања са источне стране плаца ваљевским столарима Драгутину Милекићу, Милану Марошевићу, Милораду Миловићу, Милоју Чоловићу и Видоју Гајићу. Они су у непосредној близини пасажа саградили помоћну зграду са кровом на две воде за своју столарску радњу, већих димензија од старе зграде, која је отпочела са радом у пролеће 1921. године.[4] Како се

[2] Зоран Јоксимовић, *Кафане у Ваљеву 1899. године,* Колубара, Календар за 1999. годину, стр. 99-101, Ваљево, 1999; *Ваљевске кафане 1916,* Ваљевац, Календар за 1994. годину, стр. 282-3 и Борислав Вујић, *Промена имена кафана,* Ваљевац, Календар за 1994. годину, стр. 283-4, Ваљево, 1994.

3 МИАВ, ОГВ, кут. бр. 170, пр. бр. I, А2, 15601/1926. Кафани су се наплаћивале таксе у корист општинске касе за заузимање тротоара у износу од 3 динара месечно по столу, а по Т. бр. 396 Закона о таксама. Тапија која се водила на Антонија Пурића у земљишним књигама општине водила се на 45,90 м са источне и 49,70 м са западне стране - нап. аут

[4] Ову ортачку столарску радњу не би требало назвати столарском фабриком, какве постоје од половине 20. века у Ваљеву и околини. То је била овећа столарска радња (задруга) која је поседовала дрвену грађу и неопходне алате а

у међувремену сва атмосферска вода сливала са новоподигнуте столарске зграде на зид Пурићевог магацина и чардака Пурић је у више наврата опомињао столарску радњу да на својој згради намести олуке.[5] Новембра 1922. године при Начелству округа ваљевског сачињен је акт у којем се констатује да је кров магацина кафеџије Пурића два метра виши од крова столарске "фабрике" тако да се вода наизменично сливала са једне на другу зграду, па је ортачка фирма тражила да Пурић изгради олуке на свом магацину, а кад он то уради урадиће и столарска задруга. У том циљу занатлије су предлагале Начелству да се прокопа канал кроз нужник Пурићеве кафане, којим би атмосферска вода отицала. У прокопавању овог канала, који би пролазио и поменутим пасажем, столарска задруга би га потпомогла.[6] Пошто је акт остао мртво слово на папиру, Пурић је тужио Првостепеном суду столарску радњу.[7] Тужилац је сматрао да чланови поменуте

бавила се производњом столова, столица, кревета, прозора, врата, и нешто намештаја. У њој је радило више шегрта, који су изучавали столарски занат. У потрази за послом мајстори су често одлазили на терен, па су покривали и сеоско подручје округа. Радња је сарађивала са ваљевским коларима Тодором и Крстом Ђерићем. Поменута Столарска индустријска радња је дана 25. октобра 1923. године протоколисана на основу параграфа 5 Трговачког закона као *Столарска фабрика Миликића, Марошевића, Мијатовића и Гајића.* Овај оснивачки акт (у изворима оглас) био је оверен од стране Првостепног суда у Ваљеву под бр. № 35400 од стране судије Николе П. Јанковића. Сама радња налазила се око 50 метара од Карађорђеве улице - нап. аут

[5] Дана 1. новембра 1922. године Пурић је преко Начелства округа ваљевског замолио "столарску фабрику" да подигне олуке како би се тиме спречила већа штета; том приликом сачињен је у Начелству оверен препис ортачке фирме да ће подићи олуке, а пошто то столарска фирма није учинила Суду је тужиоц предао оверен препис ортачког одговора надлежним властима као доказни материјал - нап. аут

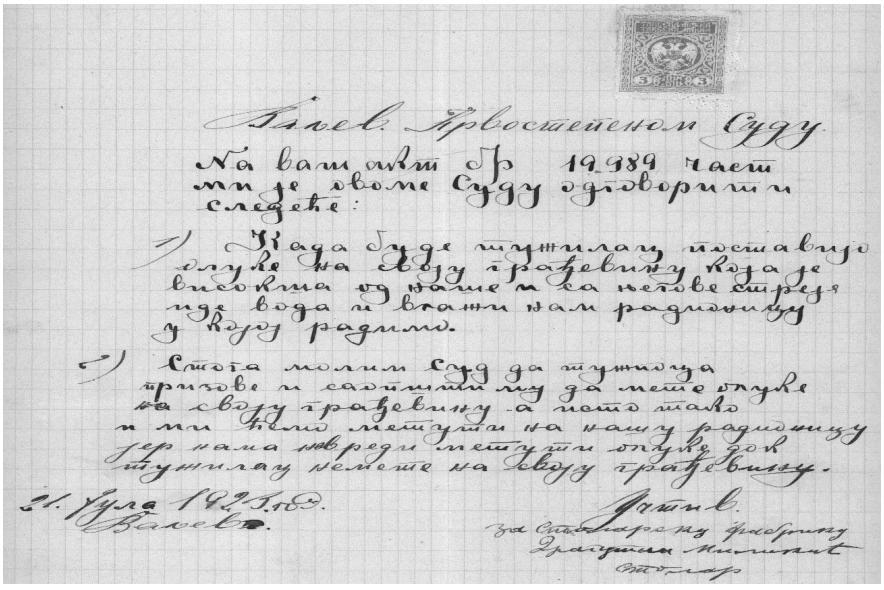
[6] Поменути акт заведен је при Начелству округа ваљевског под бр. №16023/22. Начелника округа заступао је секретар А.М. Радојковић, а оверио га је писар Ж. Кораћ уз наплату свих државних такси по Закону о таксама - нап. аут

[7] Тужба је у Првостепеном суду вођена под редним бр. 19989 од 7. јуна 1923. године, а 9. јуна је уведена у списак грађанских парница. Пурић је у тужби изјавио да у кишно време вода је потпуно влажи ионако трошан магацин са чардаком, а да се вода скупља по патосу грађевина стварајући огромну мемлу по зидовима објекта. Од ове мемле намирнице су трулиле, па се ширио велики смрад око кафане. Сам Пурић је због пропалих намирница и пића имао великих новчаних проблема - нап. аут

"фабрике" немају право службености над пасажем и да су прекршили параграф 336 и 351 Грађанског законика, те је молио Суд за посредовање вештака који би извршили процену, како би се утврдило да ли је поменута штета настала услед воде која се слива са "фабрике". У том циљу, тужиоц је тражио да ортачка фирма подигне олуке и одржава их у исправном стању. Дана 21. јула Драгутин Миликић, који је био представник (овлашћеник) столарске задруге изјавио је органима Првостепеног суда:

"Када буде тужилац поставијо олуке на своју грађевину која је висока од наше и са његове стреје иде вода и влажи нам радионицу у којој радимо."

"Стога молим Суд да тужиоца призове и саопшти му да мете олуке на своју грађевину и исто тако и ми ћемо метути на нашу радионицу јер нама не вреди метути олуке док тужилац не мете на своју грађевину."

Факсимил документа спора А. Пурића против столарске фабрике

Суд је обе стране позвао на више рочишта. Тужилац Пурић је овластио са своје стране ваљевског адвоката Владу Недељковића, да га овај заступа до краја процеса. Представник тужене "фабрике" био је столар Драгутин Милекић, који је сматрао да услед не постављања олука од стране угоститељског објекта за-

друга трпи велику штету и узео је за вештаке Алексу Блажића и Ристу Алексића, ваљевске предузимаче. Заступник тужиоца је тражио вештачење на лицу места у присуству Суда. За вештаке тужиочеве стране изабрани су Драгомир Самокресовић и Миодраг Живковић, инжењери.[8]

У току следеће, 1924. године, Суд је у више наврата позивао вештаке обе стране да утврде чињенично стање на терену. Међутим, у мору контадикторних депеша послатим Суду, није се могао сачинити ваљан извештај. Приликом трећег вештачења изабрани су нови вештаци - инжењери Љуба Дешић и Димитрије Тодорић, као и нови судија Јанко Ст. Воденлић[9]. Новембра 1924. године сачињен је протокол увиђаја и вештачења којим је утврђено да је највише страдао Пурићев магацин и то његов дрвени међуспратни део, који је добрим делом иструлио и био склон паду. Кишница се сливала преко овог међуспратног дела и квасила зидове магацина. Комисија је била мишљења да су оба поменута објекта подигнута без икаквог грађевинског плана и да магацин не би био очуван од овог прскања чак и да се на фабрику ставе олуци. Штета на магацину је процењена на 4.200 динара. Адвокат Владимир Недељковић је изричито тражио да столарска фабрика постави олуке на своју зграду и да у најкраћем року плати тужиоцу новонасталу штету. Марта 1925. године, одржано је ново рочиште, на којем је давао своју изјаву Драгутин Милекић уз присуство нових судија, вештака и бројних сведока обе стране.[10] Опуномоћеник столарске фирме је истицао да нема

[8] Судије у овом процесу били су Мил. Н. Вуковић, Мих. Стевановић и Свет. Милисављевић. Деловођа - писар био је Душ. В. Костић. Адвокат Недељковић је више пута одлагао рочишта, те за то је плаћао таксе Суду - нап. аут

[9] У наредном периоду далеко важније питање Суда и окружне Грађевинске секције града Ваљева била је наплата путних и осталих трошкова вештацима као високим државним чиновницима. На основу чл. 18 Закона о трошковима Управних власти, Правилнику Техничких удружења и Уредбе бр. 9600 од 30. септембра 1920. године стајало је да се вештацима исплаћује 75, односно 65 динара по дану рада. Адвокатске услуге биле су вишеструко скупље. Поред тога посебно се плаћао премер терена (око 400 динара по комисијском изласку вештака, а било их је најмање пет). Овако високи трошкови вештачења тешко су пали супарничким странама у процесу. - нап. аут

[10] Судије на овом рочишту биле су М. Вуковић, Никола Поповић и Вук Радовић. Судски писар - деловођа био је Милан Продановић. Нови вештаци

говора о некој штети са њихове стране, јер је задруга децембра 1924. године подигла олук на својој згради. Сматрао је да Пурић одуговлачи са судским процесом да би неправедно оптужио столарску фабрику за плаћање свих такси и судских трошкова. Указивао је да су основи тужбе злуради и крајње неумесни. Сматрао је да је управо Пурић главни кривац за сву влагу насталу на оба објекта, да исти не жели да постави олуке на свој магацин, те да тим својим неделањем је директно одговоран за сву влагу и мемлу у дрвној грађи, алату и електричним инсталацијама столарске фирме. У том циљу столарска фабрика тражила је на име свих трошкова 5.000 динара од тужиоца.

Столарски алат са почетка 20. века (Заоставштина Пантелије Пешића)

су инжењери Душан Матић, Цветко Илић, Светозар А. Нешић, Антоније Ковач и Миодраг Живковић. Сведоци су били Јанко Петровић, колар, Михаило Јанковић, угоститељ, Грујица Митровић, бакалин и Драгић Новаковић, кочијаш - нап. аут

Априла месеца поново је рађен протокол вештачења. Обе стране су се тужиле за пасаж, који су свака за себе својатала. Вештаци су били мишљења да је тај међупростор између две зграде био заједнички. Столарска задруга је била мишљења да би се сасвим отклонила штета кад би се олук ставио и на Пурићеву магазу и чардак, што угоститељ није био рад да учини. Вештаци су утврдили да је зид магацина и чардака у дужини од 5 метара, висини од 3 метра и дебљини од 30 цм толико влажан, да се мора рушити, па поново президати. Грађа за овај подухват коштала је око 2.500 динара, с тим да је постојећа цигла на објекту потпуно неупотребљива.[11]

Дуготрајан судки спор ближио се епилогу. Пред судијама Првостепеног суда дана 5. јуна 1925. године обе стране су се поравнале да столарска "фабрика" плати 2.500 динара тужиоцу Антонију Пурићу до 15. августа на име причињене штете, те да на својој згради постави и друге олуке. Свака страна носила је своје парничке трошкове.[12] Након овере и печатирања, јула месеца овај судски акт је стављен у архиву.[13]

Са исплатом од 2.500 динара чекало се све до септембра месеца. Наиме, овај новчани депозит је Милекић, опуномоћеник столарске фабрике, предао Суду, јер кафеција Пурић није хтео ову суму да прими док му се столарска задруга јавно не извини. Стога је Милекић молио Суд да позове тужиоца Пурића да му поменуту суму преда.[14] Коначно, износ целокупног дуга је исплаћен Пурићу дан касније, 23. септембра.[15]

---

[11] Вештачење је одржано дана 25. априла 1925. године, а у судске списе је записано под бр. № 12492. Обе парничне стране уплатиле су 1000 динара на име трошкова вештацима - нап. аут

[12] Велики парнични трошкови вишеструко су превазилазили трошкове обнове објекта. По свему судећи, обе стране су се споразумно договориле о прекиду за обе стране исцрпљујућег судског процеса - нап. аут

[13] Поравнање обе стране је извршено на основу параграфа 13 Грађанског закона и параграфа 144, 145 и 146 Грађанског судског закона. Акт бр. 16944/А184 су потписали судије М. Вуковић и Никола С. Поповић. Деловођа - писар био је Милан Продановић - нап. аут

[14] Акт предаје новца заведен је дана 22. септембра 1925. године,под бр. 25784/25. Акт је оверавао судија М. Вуковић, уз уплату таксе од 30 динара Суду - нап. аут

[15] МИАВ, Фонд: А.2.1.118 Окружни суд Ваљево, 1925. године, неинвентарисана грађа, зав. под бр. Ф-3-48/25

Резиме

Пред органе Првостепеног суда у Ваљеву 1923. године доспела је тужба ваљевског угоститеља Антонија Пурића који је тужио столарску фабрику из вароши због нерешеног питања одливања атмосферских вода и упропашћавања кафанске магазе у којој су се чувале кафанске намирнице. Обе стране у спору су износиле своје аргументе и позивале се на бројне вештаке ангажоване за процену околности на терену. Међутим, процес се све више одуговлачио, изискујући велика финансијска средства обема парничним странама. Коначно, јуна 1925. године спор је окончан споразумно, тиме што је столарска фабрика на име штете уплатила тужбеној страни знатан динарски износ.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Архивски извори

1. Међуопштински историјски архив Ваљево, фонд: А.2.1.118 Окружни суд Ваљево (ОС, 1925. година)
2. Приватна архива Пантелије Пешића из Доње Грабовице

Литература

1. Аноним, 1994, 282-283-Аноним, Ваљевске кафане 1916. године, календар Ваљевац, Ваљево, 1994
2. Вујић, 1994, 283-284-Борислав Вујић, Промена имена кафана, календар Ваљевац, Ваљево, 1994
3. Јоксимовић, 1999, 99-101-Зоран Јоксимовић, Кафане у Ваљеву 1899. године, календар Колубара, Ваљево, 1999